

Lányi Sarolta 75 éves

Egy kis verses kötetet forgatok a kezemben. Elfér a szivarzsebben s mégis egy költészet bölcsője, amelyből egész kötetek nőttek ki az azóta eltelt évek alatt.

Már az is elgondolkoztató, hogy ez a kis kötet — *A távozó* — a gyomai Kner nyomdában jelent meg, s éppen azokban az években, amikor ez a vidéki üzem a Nyugat nemzedék annyi kitűnőségének adta ki a műveit. Kner Imre keze nyomát is szemlélem hát a könyv borítékján, a finom bordázott papíron. Ezzel a kötettel Lányi Sarolta tovább mélyítette kapcsolatát a Nyugat nemzedékkel, amelynek vonzáskörében érezte jól magát, onnan is indult el, s érkezett meg 75-ik évéhez, s a most megjelent *Múlt és jelen idő* című kötetével költészete csúcspontjához. Még ma is futja erejéből új meg új versekre, melyeket legújabb kötetében műfordításai válogatott csokrával egészített ki.

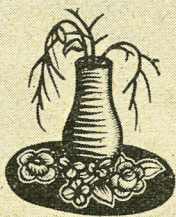
1891-ben született Székesfehérvárott, atyja id. Lányi Ernő zeneszerző. A verszeneisége iránti érzékét ez a környezet ébreszthette föl benne. 1909-ben tanítói oklevelet szerzett Szabadkán s rá nemso-

kára, 1912-ben megjelent első verseskötete *Ajándék* címmel, amit két év múlva követett *A távozó*. Verseiben kezdettől fogva föltűnik a líraiság mellett az értelem szerepe is, sohasem hivalkodva, inkább

Czóbel Ernő rajza

NAPJAIM

LÁNYI SAROLTA VERSEI
GARA ARNOLD FAMETSZETEIVEL

finom női tapintattal. A lelki érzékenység és az intellektuális fegyelem azóta is jellemző Lányi Sarolta költészetére, s ha még oly megrendítő is a téma és az élmény, ez a fegyelem inti türelemre a fölcsapni kész szenvedélyeket, ez teszi a költői lelkületet, a szív lüktetését szelíddé és alázatossá. Azonban sohasem megalakulóvá. Tudta, mi a harc, mit vállalhat belőle s ezért mentes maradt a romantikus pózoktól, a szinpadias pátosztól egyaránt. Az első világháború alatt azok közé tartozott, akiket a szólások nem vakítottak el, s akiknek volt bátorságuk szóvátenni a mézszárlás értelmetlenségét.

Lányi Sarolta belső érzékenységével tiltakozott az esztelenség ellen s verseinek — halk hangjuk ellenére is — nagy visszhangjuk támadt. 1917-ben írja Kner Imrének, hogy egyik ilyen verse fölött könnyezni látott egy szerkesztőt, aki pedig nem tartozott az érzelgős emberek közé. A radikális polgári költészetnek ezt a szerepét mintha kissé kevésre méltatná s főleg szűk szerzői körre korlátozná irodalomtörténetünk. Pedig Lányi Sarolta kezdettől fogva a Nyugathoz kapcsolódott, a haladás irányába tájékozódott. Ez utóbiban segítette Czöbel Ernővel való megismerkedése, akihez 1917-ben feleségül is ment. Ettől kezdve tántoríthatatlan hittel

állt azok mellett, akikben a szocializmus képviselőit látta, s következetes magatartása miatt állásából — 1911—1918 közt Budapesten tanított — el is bocsátották.

Nyomban hozzá látott újabb verseinek sajtó alá rendezéséhez. Kötete saját kiadásban jelent meg. 300 számozott példányban, finom merített papíron, Gara Arnold fametszeteivel — *Napjaim* címmel. Kinyomtatta benne az 1914-ben írott *Szegénylegények* c. versét, amelynek háborúellenessége nyilvánvaló volt már első megjelenésekor is. A frontok vágóhídjaira vonuló férfiakról szól, akiknek „...szemére vérhályog szakad /jót már nem is remélnék/, fülükben gyötrelmek jajszava /bűg, mint halottas ének...” S ugyancsak kinyomtatta a *Verdun* címűt, amelyet 1916-ban írt, ez is vádirat az értelmetlen mézszárlás ellen; azzal a reménységgel fejezi be, hogy az emberiség egyszer mégiscsak letépi láncait örökre s „...fölszabadult vasököllet tesz keserű igazat a kevély keselyük viadalján.” — Utána pedig rögtön a *Középeurópa* c. vers következett, amelynek nyolc soráról Jászi Oszkár azt írja Kner Imrének, hogy jobban kifejezi a közép-európai népek együvértartozását és közös sorsát, mint „sok tudós értekezés”.

Lányi Sarolta költészete alapján véve hangulatlíra, ez volt már 1912-ben, a kezdet kezdetén s ez maradt őszi fényében, 1966-ban is, éppen legújabb versei igazolják ezt. Pedig közben, több mint fél évszázad során mennyi megpróbáltatást kellett elviselnie! 1922-ben férjével együtt emigrációba ment. 1947-ig a Szovjetunióban dolgozott. (1937-ig tudományos intézeteknél, 1938-tól az Új Hang c. lapnál, majd 1940-től a moszkvai rádió magyar adásánál.) Költészetében a szemléletbeli és magatartásbeli következetesség lep meg, aminek alapja minden bizonyosan Lányi Sarolta eredendően tiszta embersége és hite az élményt jelentő eszmékben. Visszatekintve a megtett útra, föl-fölmerül benne a kérdés: volt-e értelme a felelősségvállalásnak, s mindannak, ami belőle következett:

*Mire volt jó? Kellett-e szenvedésem
És szenvedélyes jobbat akarásom?*

*Tudni akartam: van-e jogom élni,
Ha nem segítetek, ha nem javítok a vilá-*

lagon?
Jaj, nem tudom... Vagy más igen, csak

én nem?

Olvasói, akik ismerik életét, igennel válaszolnak.

Sz i j R e z s ó

MŰVEI

Ajándék, Nyugat, 1912.
A távozó. Kner, Gyoma, 1914.
Napjaim. Szerző kiad. 1922.
Számllátatlan évek. Új Idők, 1947.

Kései ajándék. Szépirodalmi, 1951.
Őszi kert. Szépirodalmi, 1956.
Enekszó. Szépirodalmi, 1963.
Múlt és jelen idő. Magvető, 1966.